

Anmeldelser

Sven-Erik Holgersen, Kirsten Fink-Jensen, Harald Jørgensen & Bengt Olsson (eds.): *Musikpædagogiske refleksioner. Festskrift til Frede V. Nielsen 60 år*. Danmarks Pædagogiske Universitet, København 2002. 291 s., noder, ISBN 87-7701-909-1, kr. 175.

Rækken af forskelligartede appetitvækkende, kollegiale hilsningsartikler i anledning af professor Frede V. Nielsens 60-års fødselsdag er lang. De 18 musikskribent- og musikerkolleger, der har bidraget til *Musikpædagogiske refleksioner*, er tydeligvis også 18 venner. Ikke bare veloplagede, men også varme, siver ud af artiklerne. En stor del af forfatterne kan ikke dy sig for at anvende den direkte til- og omtale af fødselaren, der kærligt tituleres Frede, og hvis *Almen Musikdidaktik* (1994, 21998) adskillige af forfatterne inddrager og refererer til i deres bidrag. Så hvis man ikke vidste det i forvejen, står det i hvert fald klart med festskriftet, at Frede V. Nielsen ikke alene har ydet væsentlige bidrag til den musikpædagogiske forskning, men også formået at samle og inspirere det, der efterhånden vel kan kaldes det musikpædagogiske forskningsmiljø i Danmark. Han har haft et godt afsæt hertil i sin kontakt med den norske og svenske musikpædagogiske forskning, der har udfoldet sig på et tidligere tidspunkt end den danske. Et symptom på dette forhold har vi i stiftelsen af det nordiske netværk for musikpædagogisk forskning (med Frede V. Nielsen som aktivt medlem) allerede i 1992, mens det danske netværk (med Frede V. Nielsen som drivkraft) først kom til i 1999.

Harald Jørgensen fra Oslo skriver netop det nordiske netværks organisationshistorie frem til 2002. Heraf fremgår det blandt andet, at Finland har en spinkel repræsentation i det nordiske netværk, og at Island har været repræsenteret ved et enkelt af netværkets møder, mens hovedparten af samarbejdspartnerne kommer fra de tre øvrige nordiske lande. Harald Jørgensen registrerer også, at samlingerne i begyndelsen var mandsdominerede, men at de senere møder har haft en mere jævn fordeling af kvinder og mænd. Man kan i den forbindelse bemærke, at to af de 18 bidragsydere til *Musikpædagogiske refleksioner* er kvinder, hvoraf den ene også er et af bogens fire redaktionsmedlemmer.

De 18 artikler er samlet i tre hovedafsnit med overskrifterne "Historiske refleksioner", "Musikpædagogiske og -psykologiske refleksioner" og "Musikformidling og musikalske refleksioner", og selv om et par af artiklerne måske ikke helt indlysende falder på plads i kategorierne – fx kunne Mogens Nielsens om læreruddannelsen og Minna Ronnefelds om musikken og fagintegrationen ligefrem have byttet plads, mens Thorolf Krügers om "Imaginasjon – slik begrepet fremtrer i Platons *Staten*, Rousseaus *Emile* og Deweys *Democracy and Education*" lige så vel hører hjemme i afsnit et som to – så aftegner opdelingen som helhed en læsevenlig form.

Af de fem artikler, der udgør bogens første afsnit, vil jeg nævne Erik Jensens spændende spotlys på udviklingen i lærernes videreuddannelse i sang og musik i perioden 1856-1956. Dengang som nu var der behov for at kæmpe for efteruddannelse af lærere, og i rækken af sanginspektører, der forestod de kurser, der blev bevilget, var der bl.a. J.H. Nebelong, hvis embedsperiode varede i 30 år fra 1896. Som en detalje nævner Erik Jensen i et citat, at Nebelong i sin sang- og hørelerepædagogik på kurserne brugte den belgisk-finske sangformelmetode; den, der også blev brugt i den pædagogiske uddannelse på Jonstrup Seminarium af de tidligste gymnasielærere fra Københavns Universitet.

Peder Kaj Pedersen reflekterer i sin indholdsrigge artikel om "Kulturradikale spor i dansk musik og musikpædagogik" over begrebet kulturradikalisme og kulturradikalismeforskningen og følger bl.a. de to kulturradikale spor i musikpædagogikken, Finn Høffding-sporet og Bernhard Christensen-sporet, efter 1945. Han er, når det gælder Bernhard Christensen, ikke helt enig med Finn Egeland Hansen, der har kaldt de to spor for "1930'ernes to fremsynede men delvis mislykkede forsøg" (s. 67f.), og han advarer endvidere mod at ville forsøge at sætte den pædagogik, bl.a. Bernhard Christensen stod for, i en bestemt bås, som Kirsten Fredens og Elsebeth Kirk har gjort det i deres bog *Musikalsk læring* (2001), hvor Kirsten Fredens taler om 'brug-og-smid-væk-musik' (s. 70). Peder Kaj Pedersen slutter af med et forsvar for denne musik, og med bl.a. sangen "Mette Syng Sangs" (Bernhard

Christensen/Sven Møller Kristensen) kvaliteter i baghovedet kan jeg kun være enig med ham.

Frederik Pios musikfilosofiske bidrag om "Det videnskabelige menneske og dets musikalske modsætninger" handler om det paradoks, at de mange musikalske innovationer i det 20. århundrede står i et modsætningsforhold til musikvidenskabens indskrænkende definition af det begreb, der fra omkring 1920 kommer til at hedde musikalitet. Frederik Pio afviser Feuchtwangers amusi-begreb fra 1930 som en musikalsk efterrationalisering og mener, at der bag ved opfattelsen af amusi som en musikalsk sygdom ligger en påstand om et indre forhold mellem medicinen og musikken, hvor musikken gøres til et "diagnostisk materiale" (s. 84). Jeg vil ikke udelukke, at jeg kan have misforstået nogle af Frederik Pios argumenter, fx forekommer historien om fløjtespillereksomet mig at være overfortolket; endvidere overskrider visse af Frederik Pios udtryk min sproglige tolerancetærskel (fx "idet at", "fordi at", "instrument kyndig"); men hans begrundede placering af det traditionelle musikalitetsbegreb som et tilbageskuende fænomen, hans frodige (billed-) sprog og hans ønske om at "bringe mennesket hinsides sin frosne musikalitet" (s. 91) virker opsigtsvækkende og velfunderet.

I bogens andet hovedafsnit finder vi to svenske, et norsk, et tysk og seks danske bidrag. Jeg tillader mig at fokusere på to af de danske. Lars Ole Bonde skriver i "Levende læring gennem musikoplevelse" om forholdet mellem musikpædagogik og musikterapi. Han efterlyser en bredere teoretisk erkendelse af, at grundlæggende musikterapeutiske begreber også er gængs baggrund eller kernebetingelser for musikpædagogikken. Lars Ole Bonde opstiller – efter at have historiceret, relativiseret og diskuteret – en differentieret kontinuummodel, der sammenfatter de glidende overgange i forholdet mellem musikterapi og musikpædagogik. Det er en god artikel, der også fungerer som en praktisk organiseret, annoteret bibliografi. Hertil kommer den egentlige bibliografi, der rummer 88 titler.

Indholdet i den efterfølgende artikel af Kirsten Fink-Jensen bekræfter Lars Ole Bondes tese, ja, den kunne ligefrem indgå i sammenhængen som et empirieeksempel på, at musikterapi og musikpædagogik kompletterer hinanden "via bevidst tilrettelæggelse af læringens specifikke affektive komponent: musikoplevelsen" (fra Lars Ole Bondes arbejdshypotese, s. 122). Kirsten Fink-

Jensens interessante artikel "Det faglige skøn i musikundervisning med specialklasser" drejer sig nok om specialpædagogik, som titlen siger; men udgangspunktet er musikpædagogik, også al den stund, at Kirsten Fink-Jensens eget udgangspunkt i denne sammenhæng er folkeskolelærerens, og at hendes undervisning af de adfærdsvanskelige børn bygger på hendes undervisning i normalklasser. Hun baserer en del af sin forskning på kropsfænomenologi, som den er udviklet af Merleau-Ponty, og i teoretiseringen over sin musikundervisning i specialklasserne henviser hun til den norske psykolog Per Lorentzens ideer om bl.a. vigtigheden af at søge det normale i det specielle. Undervisningen foregik i samarbejde med specialklasselærere, der også var til stede i musiktimerne, hvor musikoplevelse og bevægelse til musik stod på programmet, og Kirsten Fink-Jensen kan dermed redegøre for forholdet mellem det musikpædagogiske og specialpædagogiske skøn. Et vellykket resultat af et sådant samarbejde ligger i musikpædagogens færdighed i at bruge sin musikfaglige kunnen med en kropslig forståelse på det psykodynamiske plan, og den færdighed er utvivlsomt også en vigtig ingrediens i undervisningen i normalklasser.

Fra bogens korte tredje afsnit vil jeg til slut nævne Bent Lorentzens beskrivelse af sin opera *Pergolesis Hjemmeservice*, som er en 'dekomponeret' version af *La serva padrona*. Det er lidt af et kup, at Bent Lorentzen – og redaktionen – udgivelsesmæssigt har klaret at få givet overskuelige sammenlignende eksempler på Pergolesis inspiration og Bent Lorentzens leg med traditionen. Sidstnævnte påpeger i sin artikel, at operaers sceniske fremførelser ofte bliver gjort til genstand for fantasifulde og anakronistiske opførelser, og han går ind for, at noget tilsvarende kan ske, når det gælder det musikalske. På dette punkt er opførelsespraksis jo ellers, som Bent Lorentzen siger, pedantisk. Et forfriskende – og 'råt' – synspunkt, kunne man fristes til at sige.

Mit udvalg af artikler til kommentering er ikke et udtryk for deres kvalitet. Bogens øvrige indlæg er lige så interessante og/eller gedigne som de nævnte. Fejl af typen 1953 i stedet for 1952 (s. 43) eller Savary i stedet for Savery (s. 126 og 128) er der, så vidt jeg kan bedømme, kun få af. Det er helt igennem en anbefalelsesværdig og – også for andre end Frede V. Nielsen – opmuntrende bog.

Inge Bruland